

گزارش گردهمایی مشترک فراکسیون زنان و زنان فعال در آخرین روزهای مجلس ششم.

از آن جا که انتخابات مجلس هفتم محور خبرهای ماه گذشته در مجلس شورای اسلامی بود، فراکسیون زنان مجلس نیز با دعوت از زنان فعال در عرصه‌های مختلف جامعه نحوه حضور زنان در انتخابات مجلس هفتم و افزایش تعداد آنها را تا سهمیه حداقل ۳۰ درصد به بحث گذاشت. در جلسه فراکسیون زنان با زنان فعال از نهادهای مختلف که روز دوشنبه هفدهم آذر در محل کمیسیون برنامه و بودجه تشکیل شد، از سیزده نماینده عضو فراکسیون فقط پنج نفر در جلسه حضور داشتند و از دعوت‌شوندگان نیز که ۱۲۰ نفر بودند نزدیک به سی نفر به جلسه آمدند، برگزاری جلسه در روز کاری میان هفته و شاغل بودن اکثر زنان دعوت شده علت اصلی حضور نداشتن آنان در جلسه فراکسیون زنان مجلس بود.

در دعوت‌نامه‌ای که برای دعوت‌شدگان فرستاده شده بود پنج محور برای بحث در جلسه مطرح شده بود: میزان مشارکت مردم در انتخابات آینده، دلایل احتمالی استقبال نکردن از انتخابات، ضرورت‌های جلب مشارکت مردم، راه‌های تحکیم نهاد دموکراسی در کشور و افزایش مشارکت زنان.

ابتدا سهیلا جلودارزاده، نماینده تهران، درباره رشد و پیشرفت جامعه زنان، در زمینه‌های علمی و فرهنگی و چالش‌های آنان صحبت کرد.

وی که از نزدیک با مسائل جامعه‌کارگری و اشتغال زنان آشناست برای نخستین بار و به طور رسمی گفت که در شرایط فعلی به زنان چادری و دختران ساده کار نمی‌دهند و آنها جایی در بازار

کار ندارند، وی رویکرد استفاده جنسیتی از زنان در بازار کار را دلیل این امر دانست. این نماینده تهران در ادامه نبود امنیت شغلی، قضایی، خانوادگی و اجتماعی زنان را بررسی کرد. جلودارزاده افزایش تعداد زنان در مجلس را در تقویت نگاه زنانه به قوانین مهم دانست. الهه کولایی، دیگر نماینده تهران، با اشاره به چالش‌های مربوط به حقوق زنان علت تلاش برای افزایش تعداد زنان در مجلس را حضور کسانی دانست که با لمس مشکلات این قشر باید به تدوین قوانین برای حل آن بپردازند. اما طاهر رضازاده، نماینده شیراز، دستیابی به بخشی از قدرت برای تأثیرگذاری بر سرنوشت سیاسی - اجتماعی را عامل اصلی تلاش برای افزایش تعداد زنان نماینده عنوان کرد. وی با انتقاد از عملکرد مرکز امور مشارکت زنان ریاست جمهوری گفت: «ما توانستیم زبان مفاهیم جدی با ۸۰ درصد زنان که خانه‌دار هستند ایجاد کنیم».

پس از آن، اشرف بروجردی، معاون اجتماعی و شوراهای وزیر کشور، با اعلام این‌که از ۲۹۰ نماینده مجلس ششم فقط ۹۰ نفر شانس انتخاب مجدد دارند، نتیجه گرفت بسیاری از نمایندگان نتوانستند عملکرد موفقی از حضور چهار ساله خود در مجلس به مردم ارائه کنند. بروجردی طرح سهمیه‌بندی زنان برای مجلس را بحثی تئوریک خواند و گفت اگر این بحث را مطرح کنیم مطرود خواهیم شد.

وی تأکید کرد که تشویق به نامزد شدن تا زمانی که فرد مورد نظر به آن اعتقاد نداشته باشد فایده‌ای ندارد لذا باید نبروهای آماده را شناسایی کرد.

ناهید توسلی، مدیر مسئول مجله نافه، و عضو شورای مرکزی انجمن روزنامه‌نگاران زن و حزب زنان ایران نیز سخنانی مطرح کرد که عمدتاً مربوط به مسائل مربوط به حضور زنان در جامعه بود.

زهرا اشراقی، مشاور اشرف بروجردی و همسر رضا خاتمی، سخنران بعدی جلسه بود که از وقت سخن‌گفتن خود به نفع زوج دکتر شهین علیایی‌زند، استاد دانشگاه علامه طباطبایی، گذشت. دکتر شهین علیایی‌زند، هنگام معرفی خود، به اعضای حاضر در جلسه اعلام کرد که با آمار و نتایج تحقیقی در مورد زنان در انتخابات آینده به جلسه آمده است.

البته زهرا اشراقی از قسمتی از وقت خود برای انتقاد از فراکسیون زنان و عدم اطلاع‌رسانی آن استفاده کرد. او گفت که نمی‌داند رئیس فراکسیون کیست و ریاست فراکسیون چگونه تعبری می‌کند، و در جریان اقدامات و کارهای زنان نماینده نیز نیست. این سخنان زهرا اشراقی حاکی از حساس نبودن او به مسئله زنان به‌ویژه عملکرد آن‌ها در مجلس بود و نشان می‌داد که وی اخبار مربوط به زنان مجلس را در روزنامه‌ها پی‌گیری نمی‌کند.

زهرا اشراقی گفت که تعداد زنان در مجلس فی‌نفسه مهم نیست، وجود دو زن قوی، کارآ و منسجم در مجلس بر پنجاه زنی که ثابت قدم نیستند ترجیح دارد.

همین سخنان اشراقی، حمیده عدالت و فاطمه خاتمی را بر آن داشت تا در دفاع از فراکسیون زنان سخن بگویند، جمله کدیور و وحیده طالقانی نیز در جلسه بعدازظهر و در غیاب اشراقی، به گفته‌های او در جلسه صبح پاسخ دادند.

دکتر شهین علیایی‌زند در این نشست گفت: «مردم در انتخابات شرکت نمی‌کنند چون می‌پرسند نمایندگان برای ما چه کرده‌اند؟» او زمان تشکیل این جلسات را بسیار دیر دانست و گفت مردم می‌گویند نمایندگان هر وقت رأی می‌خواهند سراغ ما را می‌گیرند و حرف‌هایشان فقط شعار است.

دکتر علیایی‌زند مردم را آگاه‌تر از گردانندگان کشور دانست و تقاضا کرد که حاضران در جلسه نظر خود را مطرح کنند و به دیگران پاسخ بدهند. او، ضمن رد جناح‌بندی‌های سیاسی، گفت که هرکس کاری برای مردم انجام دهد باید از او حمایت شود زیرا همه باید نسبت به میهن و اعتقادات خود عشق داشته باشند. وی مهم‌ترین مشکل جامعه را نبود مدیریت ذکر کرد.

پس از او الهه کولایی اظهار داشت که سیزده زن نماینده حاضر در مجلس از تمام وقت، امکانات و نیروی خود در جهت حل مسائل زنان استفاده و تلاش خود را کرده‌اند ولی هیچ‌گاه زنان جامعه از آن‌ها حمایت نکرده‌اند. او گفت: محدودی، از جمله شیرین عبادی، برای ارائه طرح‌های دفاع از حقوق زنان و کودکان با ما همکاری نزدیک داشت.»

کولایی گفت: «فکر می‌کردیم پستوانه کارشناسی نهادهای مدنی پشت ماست ولی این‌طور

نبود، این نهادها ضعیف بودند. نمی‌شود سیزده زن را به مجلس بفرستیم و بگوییم شما همه مشکلات را حل کنید».

نماینده تهران گفت: «جامعه ما می‌داند چه نمی‌خواهد ولی نمی‌داند چه می‌خواهد. فرهنگ جامعه ما شفاهی است. مردم از عملکرد مجلس ششم اطلاع چندانی ندارند، آن هم با تصویری که صدا و سیما از مجلس ساخته است. رقابت‌های مسموم سیاسی نمی‌گذارد مسائل درست مطرح شود.»

کولایی ادامه داد: «وقتی ما لایحه الحاق ایران به کنوانسیون رفع تبعیض از زنان را با فشار بر دولت به مجلس آوردیم، آیا زنان جامعه از ما حمایت کردند؟ با وجود فشارهای سنگین سیاسی و عقیدتی، زنان جامعه یک تظاهرات به نفع این کار زنان مجلس برگزار کردند؟»

با پایان جلسه صبح و تشکیل جلسه بعدازظهر، باز هم بحث اصلی طرح معضلات جامعه زنان و دفاع از عملکرد فراکسیون زنان بود و تنها تعدادی از حاضران چند راهکار مشخص ارائه دادند. شناسایی زنان دارای شرایط نمایندگی، دعوت از آنان برای نمایندگی، و رایزنی با احزاب و افراد بانفوذ محلی برای حمایت از انتخاب زنان از جمله این راهکارها بود.

اگرچه حرکت فراکسیون زنان برای برنامه‌ریزی حضور زنان در انتخابات و افزایش تعداد آنها در مجلس آینده مثبت بوده، از تعداد حاضران در جلسه و بحص‌های غیرمنسجم و غیرمرتبط با موضوع اصلی پیش‌بینی می‌شد که نتیجه چندانی به دست نخواهد آمد. تنها یکی از حاضران یعنی فاطمه فرهنگ‌خواه برای افزایش تعداد زنان در مجلس راهکار ارائه داد. وی نقش افراد بی‌طرف در انتخابات را تعیین‌کننده خواند و گفت: «کارهای مقطعی و نزدیک به انتخابات می‌تواند حضور مردم پای صندوق‌های رأی را پررنگ کند». او پیشنهاد کرد لیست ۳۸ نفر از زنان تهیه و اعلام شود، با حداقل ده نفر از زنان نخبه در لیست گروه‌های سیاسی و اصلاح‌طلب گنجا شده شوند و از جوانان، مجلس دانش‌آموزی، و انجمن‌های اسلامی مدارس و دانشگاه‌ها در این جهت کمک گرفته شود.

جمیله کدیور، نماینده تهران، و نرگس کریمی، کارشناس آموزش و پرورش، نیز به طرح

راهکارهایی برای حضور بیشتر مردم در پای صندوق‌های رأی و فرستادن تعداد بیشتری از زنان به مجلس سخن گفتند.

تصمیم سیزده زن نماینده برای شرکت در انتخابات

با این‌که زنان نماینده مجلس ششم از فعال‌ترین نمایندگان مجلس بودند و تمام توان و امکانات‌شان را برای حل مشکلات زنان در کنار کارهای تخصصی و کمیسیونی خود به کار گرفتند، به نظر می‌رسد نام تعدادی از آن‌ها در گمانه‌زنی‌های بیش از انتخابات برای قرار گرفتن در لیست‌های انتخاباتی احزاب مطرح نیست.

این روزها هر یک از دو جناح راست و چپ در مورد ترکیب کاندیداهای طرف مقابل افشاگری می‌کنند که در این صورت، مشارکت کمتر مردم به ویژه زنان و جوانان در انتخابات آینده، باید منتظر حضور کمتر زنان نماینده در مجلس هفتم باشیم.

پیش از شروع موعد ثبت نام داوطلبان نمایندگی مجلس هفتم، شایعات زیادی درباره احتمال نامزدی زنان نماینده فعلی برای دوره بعد شنیده می‌شد. شایعاتی که عمر آن‌ها با اتمام مهلت مقرر برای نام‌نویسی داوطلبان پایان یافت. یکی از این شایعات درباره حضور مجدد فاطمه حقیقت‌جو نماینده تهران بود. او قبلاً اعلام کرده بود که دیگر در انتخابات شرکت نخواهد کرد. با این استدلال که فردی که صریح‌اللهجه است و اهل سیاست‌بازی نیست، ضمن آن‌که پرونده قضایی او باعث خواهد شد که شورای نگهبان صلاحیتش را رد کند. از طرفی شایع شد که حقیقت‌جو قصد خروج از کشور و اقامت در انگلستان را دارد. با این حال رایزنی‌های گسترده احزاب و گروه‌های اصلاح‌طلب و در رأس آن‌ها حزب جبهه مشارکت ایران اسلامی نتیجه داد و حقیقت‌جو داوطلب نمایندگی مجلس هفتم شد.

از میان سیزده نماینده زن فعلی، الهه کولایی، جمیله کدیور، فاطمه راکعی، اکرم مصوری‌منش، سهیلا جلودارزاده، اعظم ناصری‌پور، مهرانگیز مروتی، فاطمه خاتمی و شهربانو امانی‌انگنه نیز ثبت نام کرده‌اند، اما طاهره رضازاده و حمیده عدالت داوطلب نمایندگی دوره هفتم نشده‌اند.

کمیسیون اصل ۹۰ و ماجرای قتل یک زن خبرنگار

کمیسیون اصل ۹۰ مجلس گزارشی در مورد بررسی پرونده قتل زهرا کاظمی را ارائه کرد و متن کامل آن در جلسه علنی خوانده شد، ولی حسین انصاری‌راد، رئیس کمیسیون، اعلام کرد که این گزارش نهایی نیست و گزارش دوم به زودی ارائه خواهد شد، وی علت ناتمام ماندن گزارش اول را مشخص نشدن عوامل و علت قتل زهرا کاظمی عنوان کرد و گفت که در گزارش دوم به این موضوع پرداخته خواهد شد. هنوز جلساتی در مورد بررسی مجدد این پرونده در کمیسیون اصل ۹۰ تشکیل نشده است. باید منتظر ماند و دید آیا این کمیسیون به گزارش دوم خود خواهد پرداخت یا خیر.

(داستان مربوط به پرونده زهرا کاظمی بصورت مبسوط در جراید کشور منعکس شده است و کمیسیون اصل ۹۰ مجلس نیز در آن نقش زیادی داشت و لذا در این جا نیازی نیست که بدان پرداخته شود. «بگذریم که یاد راجع به هر موج هیاهو، حرف دارد: حرفی متفاوت و معطوف به بهره‌کشی‌های ابزاری از شعارهای آمریکا پسند! ضمن ناخرسندی از هر گونه خشنونت و قانون شکنی: هم خشنونت دشمنه، هم خشنونت قلم. بارها در فرصت‌هایی از هیاهوگران خواسته‌ام که به گفت و گو بنشینیم. دریغا که نه تنها توپخانه دشنام، که روزنامه مشارکت هم پیشنهاد گفت‌وگو را با جوسازی و دشنام پاسخ گفت و حقوق شهروندی مرا هم ندیده گرفت»^(۱)).

اصلاح قانون حضانت کودکان

دو سال پیش طرحی به مجلس ارائه شد که کودکان تا سن بلوغ در حضانت مادران باشند و اگر مادر ازدواج کرد حضانت وی سلب نشود. این طرح در مجلس تصویب شد، ولی شورای نگهبان آن را مخالف شرع دانست و به مجلس برگرداند. چون اصلاحات مجلس نیز نظر شورای نگهبان را تأمین نکرد، سرانجام مجمع تشخیص مصلحت نظام در این اختلاف نیز به

۱- این حاشیه نویسی از مدیر مسئول یاد است که با سر دبیر این نشریه - در سلیقه سیاسی - به طور کامل هم‌سو نیست.

داوری نشست.

سرانجام در ۹ آذر ۸۳ طرح مجلس به تصویب مجمع رسید؛ هر چند که طبع کار مجمع با مجلس متفاوت است و از مذاکرات آن مطلع نیستیم.

مشکل ازدواج زنان ایرانی با خارجیان

دوم آذر ۸۲، حمیده عدالت، رئیس فراکسیون زنان، از برگزاری جلسه با مسئولان وزارت امور خارجه در مورد مشکلات ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی بخصوص افغانی خبر داد و گفت که ممکن است برای حل مشکلات این زنان قانونی تهیه و به مجلس ارائه کنند. رئیس فراکسیون زنان همچنین در دیداری با مسئول صدا و سیما توصیه کرد که در زمینه ساخت برنامه‌های اجتماعی و فرهنگ‌سازی به نفع زنان تلاش‌های بیشتری صورت گیرد.

فاطمه خاتمی پس از دیداری که با مقامات وزارت امور خارجه داشت گفت: «در صورت ثبت ازدواج زنان ایرانی با مردان خارجی در ادارات کنسولی مشکلی برای این زنان ایجاد نمی‌شود».

فراکسیون زنان، تضعیف‌کننده بنیان خانواده

غلامعلی حداد عادل، ریاست کنونی مجلس که در مجلس ششم رئیس فراکسیون اقلیت مجلس بود، در واکنشی به عملکرد فراکسیون زنان گفت که این فراکسیون در جهت تضعیف بنیان خانواده تلاش می‌کرده است.

قاچاق زنان

روز بیست و هشتم آبان ۸۲ اعلام شد که دولت لایحه مقابله با قاچاق زنان را بررسی و به مجلس ارائه خواهد کرد. وزارت کشور این لایحه را پس از تنظیم و تصویب به هیئت دولت ارائه کرده است.

شرح فعالیت‌های سیاسی زنان که نتیجه‌ای عملی نداشت و بیشتر در تقابل جناح‌ها باید تفسیر شود، در این تنگنا نمی‌گنجد. با این همه نمونه‌ای از تقابل یکی از نمایندگان را با نهادهایی که با هیاهوی رسانه‌های غربی متهم به انتصابی بودن شده‌اند، می‌آوریم:

با فاطمه حقیقت‌جو برخورد کنید

روز هجدهم آبان ۸۲ فاطمه حقیقت‌جو نطقی ایراد کرد که با واکنش سپاه پاسداران مواجه شد. فاطمه حقیقت‌جو در نطق پیش از دستور خود با اشاره به شرایط سیاسی کشور گفت که چالش اصلاح‌طلب و اقتدارگرا در فهم قانون اساسی به حدی رسیده است که دیگر نمی‌توان کمتر نقطه اشتراکی یافت. او در جلسه علنی آن روز مجلس، که درباره شرایط سیاسی کشور بود، پافشارش سه ساله اصلاح‌طلبان بر احقاق حقوق مردم و توسعه سیاسی را به این دلیل دانست که تا راکان قدرت در برابر رأی مردم تمکین نکنند و خود را در برابر ملت پاسخگو ندانند، فقر، فساد و تبعیض نه تنها مهار نخواهد شد بلکه کانون‌های قدرت پنهان از چشمانت ملت به زایش این سه پدیده شوم و خانمانسوز می‌پردازند.

به عقیده این نماینده جنبش دانشجویی، جریان اقتدارگرا با تفسیر غیردموکراتیک از اصول قانون اساسی تمامی نهادهای انتخابی را به چالش کشیده است. او سپاه را به برخورد با دانشجویان و فعالان سیاسی متهم کرد و در ادامه محکومیت هاشم آقاجری، استاد دانشگاه، را ضربه‌ای مهلک به اعتبار نظام جمهوری اسلامی توصیف کرد.

حقیقت‌جو تصریح کرد: «از میان انبوه طرح‌ها و لوایحی که در ارجاع به شورای نگهبان دچار مشکل شد برخی مصوبات کاملاً ناکام مانده که جملگی از یک جنس‌اند. در یک نگاه اجمالی می‌توان به نوع نگرش و رویکرد اعضای شورای نگهبان به این سنخ از مصوبات پی برد.»

به گفته وی حقوق بشر که امروز به عنوان جدی‌ترین چالش پیش‌روی نظام در عرصه داخلی و بین‌المللی مطرح است وقتی فقدان بیشتر نمایان می‌شود که رویکرد مجموعه دستگاه‌های

حکومتی غیرانتصابی غیرهمسو با شورای نگهبان نمود و بروز پیدا می‌کند. پس از این نطق، سپاه پاسداران طی نامه‌ای خطاب به رئیس و نمایندگان مجلس از آن‌ها خواست تا با فاطمه حقیقت‌جو به خاطر متهم کردن سپاه به بازداشت و شکنجه دانشجویمان برخورد کنند.

در این نامه سپاه حق شکایت از حقیقت‌جو را به دستگاه قضایی برای خود محفوظ دانسته است.

تلاش برای نماینده شدن

اعظم ناصری‌پور، نماینده اسلام‌آباد غرب، که ظاهراً با حمایت اصلاح‌طلبان توانست نماینده مجلس شود این روزها راه دیگری را در پیش گرفته است. روشن نیست که او به سبب تندروی‌هایی تغییر موضع داده است؛ یا به مصالح خود با نگاهی معطوف به انتخابات می‌اندیشد؟ به هر روی اعظم ناصری‌پور در گفت و گویی با روزنامه سیاست روز که در روز بیست و یکم آبان چاپ شد و تیترو اول روزنامه نیز به آن اختصاص داشت مواضع تندی علیه جبهه مشارکت اتخاذ کرد.

وی گفته بود: «زنان فریب بازی‌های سیاسی حزب مشارکت را نخواهند خورد»، «پروژه استفاده ابزاری از زنان در انتخابات مجلس هفتم محکوم به شکست است»، «شیرین عبادی عاقل است و خود را مصرف جبهه مشارکت نمی‌کند. او علاقه‌مند به مشارکت است اما زرننگ‌تر از این حرف‌هاست چون جایزه‌اش را گرفته، بدهی هم دیگر ندارد و نیازی ندارد که وارد سیاست شود.»

اعظم ناصری‌پور پس از اصرارهای فراوان خبرنگار سیاست روز در مورد احتمال نامزد شدن شیرین عبادی برای مجلس هفتم و وارد شدن نام او در فهرست جبهه مشارکت گفته بود: «شورای نگهبان صلاحیت شیرین عبادی را رد خواهد کرد.» و خبرنگار ادعا کرده بود: «اتفاقاً جبهه مشارکت به دنبال این است که شیرین عبادی رد شود.»

پس از چاپ این گفت و گو، نمایندگان جبهه مشارکت در مجلس به ناصری پور اعتراض کردند. وی گفت که در مورد تیتراژ اول روزنامه - که از سخنان وی استخراج شده بود - توافقی با روزنامه سیاست روز نکرده است.

شوریه‌شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی